

Waarom de dyslexiewijzer?

Deze dyslexiewijzer is ontwikkeld als basisinformatie en als uitgangspunt voor de deskundigheidsbevordering van de logopedist op het gebied van dyslexie. Aan de hand van de dyslexiewijzer kunnen logopedisten in een oogopslag de vier typen taalleerproblemen in relatie brengen met dyslexie. Daarnaast biedt de wijzer een literatuurverwijzing en relevante sites waar meer informatie over dyslexie gevonden kan worden. De commissie dyslexie van de NVLF beveelt u deze dyslexiewijzer dan ook van harte aan.

De rol van de logopedist bij (risico van) dyslexie

Logopedisten zijn deskundig op het gebied van diagnostiek, indicatiestelling en therapie van spraak- en taalstoornissen. Hiermee onderscheiden zij zich van andere beroepsgroepen die zich met dyslexie bezig houden, bijvoorbeeld de orthopedagogen en de remedial teachers. Dit is in het bijzonder van belang omdat ze kennis hebben van de diagnostiek en begeleiding van de factoren die met dyslexie samenhangen zoals fonologie en oproepsnelheid. Logopedisten zijn vaak al in een vroeg stadium betrokken bij kinderen met dyslexie. Soms is er nog helemaal geen sprake van een kind dat in het leesproces vastloopt, maar zijn er al wel risicofactoren te signaleren. Adequate begeleiding in een vroeg stadium (onder andere met klanken en letters werken) kan dyslexie weliswaar niet voorkomen, maar wel de uitingsvorm ervan verkleinen. Dat de behandeling door een (gespecialiseerde) logopedist een grote bijdrage kan leveren aan het voorkomen van leesproblemen en het verminderen van het gevolg ervan staan buiten kijf.

Definitie dyslexie

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of het spellen op woordniveau.

Bron: Stichting Dyslexie Nederland 2004

Samenhang dyslexie en spraak-/taalmoeilijkheden

Veel kinderen met ernstige spraak-/taalmoeilijkheden (ESM) ontwikkelen op latere leeftijd dyslexie. In de wetenschappelijke literatuur worden percentages van wel 40-50% genoemd waarbij de combinatie van taalproblemen en dyslexie vaker bij jongens dan bij meisjes voorkomt (Wentink en Verhoeven).

Er zijn 4 typen taalleerproblemen te onderscheiden die een relatie hebben met lezen en spellen:

- 1] Auditieve verwerkingsproblemen
- 2] Spraakproblemen
- 3] Grammaticale problemen
- 4] Problemen met de betekenisverlening

De risicogebieden voor het leren lezen en/of spellen zijn het werkerrein van de logopedist. Met name de signalerende en interveniërende rol van de logopedist bij de vroegtijdige opsporing van risicokinderen is groot. Maar ook bij het aanvankelijke en voortgezet lezen is een ondersteunde rol weggelegd. Het einddoel van technisch lezen wordt gedefinieerd als 'lezen met begrip'. Ook bij dit begripsmatige aspect van het lezen wordt het specifieke werkerrein van de logopedist aangesproken, namelijk de taalontwikkeling en de woordenschat.

De rol van de logopedist bij auditieve verwerkingsproblemen

Leerlingen met auditieve verwerkingsproblemen hebben moeite met het onderscheiden, herkennen, analyseren en synthetiseren van spraakklanken. Helaas leveren auditieve oefeningen voor het leren lezen erg weinig op als er alleen auditief gewerkt wordt. Lezen bestaat immers uit meer componenten dan alleen de auditieve. Juist de koppeling tussen de auditieve en de visuele component is essentieel. Een logopedist kan een kind helpen om met klanken te leren manipuleren waarbij in een vroeg stadium met klanken en letters wordt gewerkt. Het effect hiervan is bewezen.

De rol van de logopedist bij spraakproblemen

Een logopedist moet alert zijn op het effect van spraakproblemen bij lezen en spellen. Bij de behandeling moet de auditieve, visuele en spraakmotorische component van de woordstructuur aan de orde komen. Kinderen moeten een woord horen, zien (letters en mondbeeld) en uitspreken.

De rol van de logopedist bij grammaticale problemen

Grammaticale problemen bij kinderen zijn vooral terug te vinden bij het niet correct kunnen toepassen van regels met betrekking tot woordvorming, zinsbouw en spellingregels.

De rol van de logopedist bij problemen met de betekenisverlening

Kinderen die problemen hebben met betekenisverlening hebben moeite met het vinden van de juiste woorden, met het leggen van relaties tussen woorden en met pragmatisch taalgebruik. Deze problemen komen bijvoorbeeld tot uiting bij begrijpend luisteren en begrijpend lezen. Maar ook bij het vertellen van verhalen, zowel mondeling als schriftelijk (stellen). De logopedist kan een kind helpen om woordvinding en pragmatiek te benaderen via geschreven taal, zeker wanneer er sprake is van lees- en spellingproblemen.

Aanbeveling

De commissie dyslexie van de NVLF vindt dat nadere scholing van de logopedist op het gebied van dyslexie noodzakelijk is om kinderen met (risico op) lees- en spellingproblemen adequaat te kunnen signaleren en begeleiden.

Literatuur:

- Aarnoutse, C. en L. Verhoeven (red) (1999) Tussendoelen beginnende geletterdheid. Een leerlijn voor groep 1 tot en met 3; Nijmegen, Expertisecentrum Nederlands EN (bestellen: www.lcowijzer.nl)
- Aarnoutse, C. en L. Verhoeven (red) (2003) Tussendoelen gevorderde geletterdheid. Leerlijnen voor groep 4 tot en met 8. Nijmegen, Expertisecentrum (bestellen: www.lcowijzer.nl)
- Braams, T. (2001) Dyslexie een complex taalprobleem. Meppel, Boom ISBN 90 5352 719 2
- Henneman, K., R. Kleijnen en A. Smits (2004) Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs. 's-Hertogenbosch, KPC-groep. (downloaden of bestellen: www.kpcgroep.nl)

